

УДК 378:811.11

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.11>**А. Л. ФРУМКІНА***кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри іноземних мов,**Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна**Електронна пошта: frumkina@onu.edu.ua**<http://orcid.org/0000-0003-2635-685X>***ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА ДО ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ**

Стаття присвячена проблемі комплексного підходу до підготовки майбутніх учителів для подальшої англійської викладацької діяльності в умовах Європейської інтеграції України. Дослідницьку увагу сфокусовано на підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва до викладання фахових дисциплін англійською мовою. Зокрема, аналізується поняття «інтегрований процес навчання різних дисциплін» і специфікується феномен «інтегрований процес навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва для викладання фахових дисциплін англійською мовою». Основна увага зосереджується на інтеграції викладання предметів «Образотворче мистецтво» й «Іноземна мова» як засіб опанування фахової дисципліни. Визначено конкретні мовні операції, передмовленнєві дії та види мовленнєвої діяльності для викладання фахових дисциплін англійською мовою. Представлено систему вправ щодо оволодіння майбутніми вчителями образотворчого мистецтва англійською мовою, що складається з трьох груп відповідно до етапів навчання. Перша група – вправи щодо засвоєння професійного іншомовного матеріалу на лінгво-понятійному етапі, навчання на якому передбачає сприйняття та осмислення понятійного апарату теми, що вивчається, з профільної дисципліни; самостійне трактування нових понять, їх диференціацію та нормативне застосування у мовленні. Друга група – вправи щодо засвоєння предметного змісту дисципліни «Образотворче мистецтво», що викладається англійською мовою, на предметно-мовленнєвому етапі. Навчання на цьому етапі передбачає сприйняття, осмислення та аналіз основного змісту предметного матеріалу, представленого іноземною мовою. Третя група – вправи для відпрацювання практичних дій щодо застосування набутих предметних знань на практиці на професійно-діяльнісному етапі в їхньому іншомовному супроводі. Всі вправи носять професійно-творчий характер, а навчання на цьому етапі концентрується виключно на суті професійної діяльності, іноземна мова в такому випадку набуває виключно обслуговуючої функції.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів, інтегроване навчання, образотворче мистецтво, іноземна мова, система вправ.

Вступ. На сучасному етапі модернізації системи загальної середньої освіти України і розбудови нової української школи постають важливі та невідкладні завдання перед педагогічними ВЗО, метою яких є оновлення процесу навчання майбутніх учителів загалом і майбутніх учителів образотворчого мистецтва зокрема. В Законі України «Про загальну середню освіту» [Закон України : 17] наголошено, що система педагогічної освіти сьогодні має бути спрямована на підготовку педагогічних працівників нової генерації, які володіють професійною й іншомовно-мовленнєвою компетентністю. І тому проблема комплексного підходу до підготовки майбутніх учителів для подальшої англійської викладацької діяльності в умовах Європейської інтеграції України потребує більш детального вивчення та уточнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва стала предметом наукових досліджень багатьох учених: В. Адольф, Л. Базильчук, Н. Козлова, О. Красовська, Ю. Кривоноско, Л. Малинська, Т. Міхової, В. Пайдуков, Г. Сотська, О. Ткачук, А. Хайруллін та інших, які досліджували проблеми формування: компетенцій та компетентностей учителів образотворчого мистецтва; готовності майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації різних видів художньо-творчої діяльності школярів на класно-урочних заняттях та під час позакласної роботи; питання творчого розвитку учителів образотворчого мистецтва за допомогою проблемних ситуацій, інтерактивних завдань, комунікативних ігор. Однак проблема формування такого виду компетентності, як

іншомовно-мовленнєвої для викладання фахового предмету іноземною мовою в інтегрованій педагогічній діяльності залишається назрілою і потребує подальшої конкретизації відповідно до розробленої концепції Нової української школи.

Мета дослідження – проаналізувати інтегрований процес навчання двом різноплановим предметам: образотворчому мистецтву й іноземній мові як засобу опанування фахової дисципліни та визначити особливості підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва для викладання фахової дисципліни англійською мовою.

Завданнями є: 1) схарактеризувати поняття «інтегрований процес навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва для викладання фахових дисциплін англійською мовою»; 2) розробити систему вправ щодо оволодіння майбутніми вчителями образотворчого мистецтва англійською мовою; 3) визначити мовні операції, передмовленнєві дії та види мовленнєвої діяльності для викладання фахових дисциплін англійською мовою.

Виклад основного матеріалу. По-перше, розглянемо наявні визначення поняття «інтегрований процес навчання». Проблеми інтегрованого навчання різних дисциплін досліджувало чимало вчених. Так, в роботах І. Бех, Н. Бібік, М. Вашуленко, В. Краєвського, О. Петровського, О. Савченко, Н. Тализіної розглядаються питання інтеграції педагогіки з іншими науками. Г. Глейзер і В. Ледньов вивчають шляхи інтеграції в змісті освіти. С. Гапенкова і Г. Федорець досліджують інтеграцію в організації навчання. Посилилася тенденція інтеграції окремих навчальних дисциплін, про що свідчить чимала кількість досліджень (В. Безрукова, М. Берулава, С. Боднар, І. Зверев, Н. Лошкарьова, В. Максимова, Р. Мартинова, С. Старченко, Ю. Тюнников, А. Усова, Г. Федорець, А. Фрумкіна, О. Яворук і ін.). Роботи вітчизняних та зарубіжних вчених присвячені різним аспектам інтеграції: від встановлення загальних закономірностей цього процесу в навчанні до вивчення вузькоспрямованої предметної складової.

У загальному сенсі поняття «інтеграція» як педагогічне явище трактується вченими (Н. Сердюкова, М. Смірнова, Є. Сухарєвська, Ю. Тюнников) як об'єднання декількох навчальних

предметів в один цикл, в якому наукові поняття пов'язані загальним змістом і методами викладання. Ми, під інтегрованим навчанням, поділяючи погляди Р. Мартинової, розуміємо «синтез двох процесів навчання в одну процесуальну спільність, що дозволить одночасне набуття знань і розвиток умінь в двох видах діяльності: професійної та іншомовної. Інтегровані вміння припускають здатність вивчення інтегрованого курсу на матеріалі іноземної мови з домінантою уваги на змісті курсу і контролюючою увагою на іншомовній мовленнєвій діяльності» [Мартинова 2012 : 65]. А під інтегрованим процесом навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва для викладання фахових дисциплін англійською мовою розуміємо синтез двох дисциплін, а саме: образотворчого мистецтва й іноземної мови як засобу оволодіння фаховою дисципліною в одну процесуальну спільність, що передбачає одночасне набуття знань і розвиток умінь в двох видах діяльності: професійної (образотворчої) та іншомовно-мовленнєвої.

Для організації інтегрованого навчання двом дисциплінам С. Боднар пропонує повністю підпорядковувати відбір іншомовного мовного матеріалу та його змістовного наповнення суті теоретичного курсу, що вивчається. У зв'язку з тим, що будь-який професійний курс препарується на змістовні елементи (частини) самими профільними фахівцями, то обсяг іншомовного матеріалу, що вивчається, і його зміст буде відповідати кожній частині змістового професійного курсу [Боднар 2015 : 17].

Початком інтегрованого процесу навчання двом різноплановим предметам, одним із яких змістовний, й тому домінуючий, а інший – беззмістовний, й тому допоміжний, як стверджує Р. Мартинова, має бути засвоєння понятійного апарату першого, а звідси лексико-граматичних засобів другого; тобто таких засобів, за допомогою яких виражаються поняття основної дисципліни.

Продовженням інтегрованого процесу навчання двом тим самим різноплановим предметам має бути засвоєння теоретичних знань першого предмета засобами другого, що дозволить студентам одночасно опановувати основи своєї спеціальності та вміння сприймати, осмислювати, викладати та аналізувати відповідну їй інформацію на мові, що вивчається.

Завершенням інтегрованого процесу навчання двом тим самим різноплановим предметам має бути практичне застосування отриманих предметно-теоретичних знань у їхньому іншомовному супроводі. Це і спонукатиме студентів до одночасного прояву та вдосконалення, набутих в умовах процесуальної інтеграції, професійних (предметних) та іншомовних мовленнєвих умінь [Мартінова 2016: 29-30].

У зв'язку з цим Р. Мартінова обґрунтовує доцільність здійснення інтегрованого процесу навчання на 3-х етапах: лінгво-понятійному, предметно-мовному та професійно-діяльному.

Ми, слідом за Р. Мартіновою, також дотримуватимемося таких трьох етапів навчання. А *методична новизна нашого дослідження* полягає у вживанні споконвічно введеної професійної лексики у всіх вправах: за її засвоєнням; щодо розвитку умінь оперувати нею для сприйняття, осмислення та запам'ятовування предметного змісту; з навчання студентів практично застосовувати набуті професійні знання на практиці у їхньому іншомовному вираженні.

Розглянемо більш детально пропоновану систему вправ: 1) щодо засвоєння іншомовного мовного матеріалу зобразотворчої спрямованості на лінгво-понятійному етапі; 2) щодо засвоєння предметного змісту дисципліні «Образотворче мистецтво», що викладається англійською мовою на предметно-мовному етапі; 3) для відпрацювання практичних дій щодо застосування отриманих предметних знань на практиці на професійно-діяльному етапі в їхньому іншомовному супроводі.

Для визначення системи вправ *на першому* – лінгво-понятійному *етапі* виходимо з психологічних закономірностей засвоєння іншомовного матеріалу, які полягають у: запровадження інформації в короткочасну пам'ять, що співвідноситься з придбанням її **знань**; закріпленні знань на проміжному етапі у вигляді досягнення **навичок** (автоматизмів) вживання досліджуваного у поєднанні з раніше вивченим; поглиблення набутих знань шляхом їх введення в довгострокову пам'ять на основі розвитку **умінь** вживати мовну інформацію, що засвоюється, у різних лінгво-мовленнєвих комбінаціях. При цьому концентрація уваги тих, хто навчається при переході з одного етапу на інший, зосереджується спочатку на мовному аспекті мови,

потім на передмовному і нарешті на мовному (Г. Костюк, О. Лозова, І. Синиця, О. Sokolov, L. Vygotsky). О. Соколов стверджував, що для того, щоб «іншомовна мова стала вільно сприймається за змістом, необхідно, щоб спочатку всі її складові були актуально усвідомлюваними, а потім у міру наростання їхньої мовної активізації опускалися на рівень їхнього передмовного та мовного застосування з переключенням уваги з форми говоріння з його суть» [Sokolov]. На підставі цього розглянемо послідовно певні мовні операції, передмовні дії та види мовної діяльності з трансформації засобів іншомовного мовлення (в даному випадку лексичних і раніше засвоєних граматичних) у саму мову предметно-обумовленого характеру.

I. Набуття лексичних знань. *Початком набуття лексичних знань* є презентація та семантизація нових мовних явищ шляхом їх читання та осмислення значень на основі перекладу та їх запису у словнику. *Продовженням набуття лексичних знань* є розвиток здібностей їх рецептивного та репродуктивного прояву. Досягнення рецептивних і репродуктивних знань лексики, що вивчається, у кожного студента дозволяє перехід до формування навичок вживання цього матеріалу в їх простих передмовних зразках: словосполученнях і реченнях [Бухбіндер 1986; Мартінова 2004; Боднар 2015].

II. Формування лексичних навичок з урахуванням вивченої граматики. *Початком формування лексичних навичок* є вживання лексичних одиниць, що досліджуються, у взаємозв'язку з раніше вивченими в словосполученнях і реченнях. В інтегрованому процесі навчання ці словосполучення та речення відбираються з майбутньої лекції. Вони об'єднуються в смислові блоки та підлягають багаторазовому читанню та відтворенню як з опорою на підручник, так і на слух. Як показують результати численних експериментів Р. Мартінової, для запам'ятовування лексичних одиниць кожна лексема, що вивчається, в межах одного блоку повинна повторюватися не менше трьох разів у словосполученнях та трьох разів у реченнях [Мартінова 2002]. Зазначимо, що для старшокласників і студентів в одному смисловому блоці можуть використовуватися кілька лексем, що вивчаються, але з урахуванням триразового повторення кожної з них у словосполученнях

і реченнях. Складені таким чином блоки є окремими абзацами однієї комплексної вправи. *Продовженням формування лексичних навичок* на основі вивченої граматики є складання словосполучень та речень за допомогою підстановочних таблиць. Підстановочні таблиці дають можливість різноманітного комбінування лексем, що вивчаються, в межах тієї граматики, яку опанували студенти, що забезпечує їх міцне запам'ятовування.

Наступна методична дія з формування лексичних навичок має полягати у розвитку здібностей самостійного використання лексем, що вивчаються, в різних, але вивчених за структурою реченнях. Такими вправами можуть бути такі: самостійне доповнення речень за поданим початком та складання самостійного початку речень за їх запропонованим закінченням. У процесі інтегрованого навчання понятійного матеріалу англійською мовою особливого значення набуває формування навичок трактування понять, що вивчаються. Для досягнення цієї мети студентам пропонується такі вправи: 1) щодо впізнавання сенсу нової термінології; 2) з самостійного трактування нових понять. Важливим елементом формування лексичних навичок є поступове переключення уваги учнів з форми мовних явищ, що вивчаються, на їх зміст. Таким прикладом перехідного методичного впливу може бути відповіді питання, які стосуються пов'язаних за змістом пропозицій.

Завершенням формування лексичних навичок на основі вивченої граматики є методичні дії з перевірки здатності студентів швидко і безпомилково відтворювати матеріал, що вивчається рідною мовою при його сприйнятті іноземною і іноземною мовою при його сприйнятті рідною. Для виконання таких дій пропонується вправа, в якій з лівого боку записуються всі вивчені слова та висловлювання у словосполученнях та реченнях не менше двох з кожним. А з правого боку записуються ті ж словосполучення та речення рідною мовою. Час виконання представлених у цій вправі методичних процесів визначається за кількістю вимовних складів за одиницю часу рідною мовою. За результатами досліджень вчених О. Леонтєва, Г. Городілової іншомовна навичка вважається сформованою, якщо час виконання мовних операцій іноземною мовою є ідентичним з рідною

мовою [Городілова; Леонтєв]. Сформованість навичок вживання лексем, що вивчаються, по даній професійній темі дає можливість переходу до розвитку умінь вживання цих лексем у різних видах мовної діяльності.

III. Розвиток лексичних умінь з урахуванням вивченого граматичного матеріалу. Розглянемо розвиток лексичних умінь вживання досліджуваного лексичного матеріалу в читанні, усному та письмовому монологічному мовленні, усному діалогічному мовленні та аудіювання.

1. *Розвиток лексичних умінь у читанні, усній та письмовій монологічному мовленні.*

Для досягнення цієї мети студентам пропонується текст для читання та викладу прочитаного, в якому обов'язково використовуються лексичні одиниці, що вивчаються, в їх повному обсязі. Якщо в одному тексті неможливо використати велику кількість лексем, що вивчаються (наприклад, 70 – загальна кількість нових слів у програмній темі, що вивчається), то студентам пропонується кілька текстів, в яких у сукупності використані всі вивчені мовні явища. Розвиток лінгвістичних умінь у читанні продовжується виконанням домашнього завдання, що полягає у читанні одного (кілька) тематичних текстів розширеного змісту, в яких незнайомі слова та вирази дано з перекладом у вигляді виносок.

2. *Розвиток лексичних умінь у діалогічному мовленні.*

Для досягнення цієї мети студентам пропонується кілька діалогів для читання з ролей та драматизації прочитаного, в яких обов'язково використовуються всі лексичні одиниці, що вивчаються, в їх повному обсязі.

3. *Розвиток лексичних умінь у аудіювання.* Для досягнення цієї мети студентам пропонується тексти для їх прослуховування та відтворення, у кожному з яких використовуються лексичні одиниці, що вивчаються, в повному обсязі. Перевірка розуміння прослуханого здійснюється двома шляхами: 1) тестуванням; 2) відтворенням сприйнятого на слух змісту.

Подана система вправ забезпечує засвоєння студентами нової лексики та предметних понять з конкретної професійної теми на лінгво-понятійному етапі, що дає можливість переходу до вивчення предметного змісту на наступному предметно-мовному етапі інтегрованого процесу навчання.

Організація навчання *на предметно-мовному етапі* найбільш ефективна при здійсненні якомога більшої кількості аналізаторів при сприйнятті нового теоретичного матеріалу, а звідси, і змішаного способу його пред'явлення, тобто у вигляді прослуховування нового змісту, його читання, запису основних положень та відтворення головного змісту з опорою питання. При цьому весь обсяг запропонованої професійної лекції повинен ділитися на взаємопов'язані між собою частини, кожна з яких представляється на окремому слайді та продовжує зміст попередніх. Перевірка розуміння представленої частини нової інформації здійснюється шляхом відповідей на спеціальні, деталізуючі питання та відтворення змісту частини лекції: а) використовуючи подані питання у вигляді плану; б) самостійно без будь-яких опор. Така методична робота здійснюється з кожним наступним слайдом, в якому логічно і взаємопов'язано викладається зміст, що вивчається.

Вивчення даного предметного змісту продовжується прослуховуванням викладу предметної інформації, що вивчається, та її обговоренням на основі зазначених дискусійних проблем. Досягнення можливості виконання такого завдання зумовлює правомірність переходу до розвитку творчих умінь, наприклад, знайдіть додаткову інформацію про: 1) мистецтво стародавніх цивілізацій, 2) біблійні сюжети, які вплинули на творчість багатьох європейських художників різних століть, 3) зародження портретного мистецтва у давнину і уявіть її у вигляді цілісного тексту, що включає раніше набуті знання.

Завершується робота з набуття предметних знань та розвитку предметних умінь шляхом презентації студентами складеного тексту, що включає виклад самостійно створеного змісту.

Вважаємо, що представлена вище система вправ на предметно-мовному етапі забезпечить засвоєння предметного змісту, що викладається іноземною мовою, оскільки іншомовні мовні труднощі не перешкоджатимуть сприйняттю, осмисленню та запам'ятовуванню предметної інформації. Вони усуваються на попередньому етапі інтегрованого навчання, що дозволяє переключити увагу студентів з форми викладених думок на їх зміст. Крім того, досягнуті предметні знання та вміння в їхньому іншомовному супро-

воді зумовлюють правомірність їх практичного застосування на практиці, що відпрацьовується нами на **професійно-діяльнісному етапі**.

Будь-які предметні знання та вміння набуваються не тільки для збагачення теоретичного інформаційно-предметного потенціалу майбутніх фахівців, але й для розвитку у них умінь його практичного застосування. Стосовно теми нашого дослідження це може бути вміння: уявлення своїх робіт у різних видах живопису; проведення екскурсій у мистецьких музеях; організації зустрічей із відомими художниками з демонстрацією та обговоренням їх робіт, а також рекламування творів живопису для їх успішної реалізації.

Для розвитку таких умінь пропонуються такі методичні дії: 1) оголошення про місце проведення виставки художніх робіт та умови участі у ній; 2) подання кожної роботи та її опис; 3) доказ правомірності підбору використовуваних у ній кольорів та форм зображення предметів; 4) пояснення смислового взаємозв'язку форм та змісту твору; 5) відповіді на запитання щодо роботи учасників виставки, що демонструється; 6) переконання глядачів у мистецькій цінності представленого твору.

Завершується робота з набуття предметних знань та розвитку предметних умінь шляхом презентації студентами складеного тексту, що включає виклад самостійно створеного змісту.

Для розвитку таких умінь пропонуються такі методичні дії: 1) оголошення про місце проведення виставки художніх робіт та умови участі у ній; 2) подання кожної роботи та її опис; 3) доказ правомірності підбору використовуваних у ній кольорів та форм зображення предметів; 4) пояснення смислового взаємозв'язку форм та змісту твору; 5) відповіді на запитання щодо роботи учасників виставки, що демонструється; 6) переконання глядачів у мистецькій цінності представленого твору.

Наприклад, для розвитку умінь з проведення екскурсій у художніх музеях іноземною мовою студентам пропонується таке завдання: підготуйте план проведення екскурсії з урахуванням послідовності представлених зразків живопису для досягнення цілісного сприйняття подій (наприклад, Другої світової війни). Такими зразками живопису можуть бути картини: Є. Коссака «Битва під Кутно» (1939), в основі

історії лежить реальний бій між польськими та німецькими військами під Кроянтами; О. Дейнека «Оборона Севастополя» (1942) та П. Мальцева «Штурм Сапун-горі» (1944), де представлені фрагменти названих битв; П. Кривоногова «Перемога. Рейхстаг взяття» (1945), де передано радість воїнів при взятті Рейхстагу; Я. Гніздовського «Скитальці» (1948) про переміщених людей після Другої Світової війни, які вимушено виявилися поза батьківщиною та їм довелося шукати іншу країну для проживання. Робота продовжується письмовим описом кожної картини, тобто. введенням відібраної лексики у речення та тексти презентаційного характеру.

Здатність студентів сприймати та осмислювати зміст поданих картин дозволяє перейти до навчання обговорення побаченого та почутого предметного змісту, наприклад, розгляньте кожну картину ще раз та обговоріть з екскурсоводом зображені на ній події. Висловіть своє ставлення до побаченого, а також ставлення до якості виконаних творів живопису. Мета такої роботи – навчити студентів готувати та презентувати вступне слово до відкриття заходу зі знайомства з роботами відомих живописців. Інструкцією, яка пропонується студентам для виконання цього завдання, є така: напишіть вступну промову для відкриття передбачуваного заходу з поданням кожного із запрошених учасників. Викладіть короткий зміст їхньої творчої діяльності.

Відзначимо, що у навчально-педагогічному процесі професійні вміння можуть виявлятися також у проведенні уроків малювання з учнями початкових класів, уроків живопису з учнями середніх класів, організації конкурсів на краще зображення значущих подій у житті країни.

Висновки. Викладений в статті матеріал дозволяє дійти таких висновків.

1. Інтегрований процес навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва для викладання фахової дисципліни англійською мовою визначається нами як синтез двох дисциплін, а саме: образотворчого мистецтва й іноземної мови як засобу оволодіння фаховою дисципліною в одну процесуальну спільність, що передбачає одночасне набуття знань і розвиток умінь в двох видах діяльності: професійної (образотворчої) та іншомовно-мовленнєвої.

2. Розроблена система вправ щодо оволодіння майбутніми вчителями образотворчого мистецтва англійською мовою, яка включає такі групи: 1) вправи щодо засвоєння іншомовного мовного матеріалу образотворчого спрямування на лінгво-понятійному етапі; 2) вправи щодо засвоєння предметного змісту дисципліни «Образотворче мистецтво», що викладається англійською мовою на предметно-мовленнєвому етапі; 3) вправи для відпрацювання практичних дій щодо застосування набутих предметних знань на практиці на професійно-діяльнісному етапі в їхньому іншомовному супроводі.

3. Визначено мовні операції, передмовленнєві дії та види мовленнєвої діяльності для викладання фахових дисципліни англійською мовою. Мовними операціями є такі: набуття лексичних знань; формування лексичних навичок з урахуванням вивченої граматики; розвиток лексичних умінь з урахуванням вивченого граматичного матеріалу; розвиток лексичних умінь у читанні, усному та письмовому монологічному мовленні, діалогічному мовленні та аудіюванні. Передмовленнєвими діями є такі: сприйняття нового теоретичного матеріалу у вигляді змішаного способу його пред'явлення у вигляді прослуховування нового змісту, його читання, запису основних положень та відтворення головного сенсу з опорою на питання; прослуховування предметної інформації, що вивчається, та її обговорення на основі зазначених дискусійних проблем; презентація самостійно складеного професійного тексту. Видами мовленнєвої діяльності для викладання фахових дисципліни англійською мовою є такі: представлення своїх робіт у різних видах живопису; проведення екскурсій у мистецьких музеях; організація зустрічей із відомими художниками з демонстрацією та обговоренням їх робіт, рекламування творів живопису для їх успішної реалізації. У навчально-педагогічному процесі це – проведення уроків малювання з учнями початкових та середніх класів, організація конкурсів на кращий малюнок.

Перспективи подальших розвідок. В наших наступних роботах змодельємо й представимо модель підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до викладання фахових дисциплін англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднар С. В. Інтегроване навчання професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності. *International scientific professional periodical journal «The Unity of Science»*. Vienna–Austria, April N 2, 2015. P. 16–20.
2. Бухбиндер В. А. Работа над лексикой / Основы методики преподавания иностранных языков. Київ: Вища школа, 1986. 336 с.
3. Городилова Г. Г. К вопросу о развитии речевых навыков и умений. *Психологические и психолингвистические проблемы владения и овладения языком*. 1969. С. 17–26.
4. Закон України «Про загальну середню освіту». *Освіта України: нормативно-правові документи*. Київ: Міленіум, 2001. 126 с.
5. Мартинова Р. Ю. Сутність і структура процесуальної інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2012. Вип. 4. С. 63–69.
6. Мартинова Р. Ю. Системно-комунікативний спосіб навчання іноземних мов / Укр. Патент. № 48831. 2002.
7. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов : монографія. Київ : Вища шк., 2004. 454 с.
8. Frumkina A. et al. Readiness of future teachers for integrated teaching of educational subjects in foreign language. *Revista Práxis Educacional*, [S.l.], v. 16, n. 38, jan. 2020. P. 502–514, Mode of access: <http://periodicos2.uesb.br/index.php/praxis/article/view/6023>
9. Aryna Frumkina Postmodern principles in integrated teaching of foreign languages and fine art to primary learners in the New Ukrainian School *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, vol. 13, issue 4, 2021. Pp. 579–594.
10. Leontiev A. A. *Psychology and the Language Learning Process*; edited by C.V.James. Oxford : Pergamon Press. 1981. 159 p.
11. Sokolov A. N. *Inner Speech and Thought : monograph*. N. Y.: Plenum, 1972. 284 p.

REFERENCES

1. Bodnar, S. (2015). Integrirovannoye obucheniye professional'noy i inoyazychnoy rechevoy deyatel'nosti [Integrated teaching of professional and foreign language speech activity]. *International scientific professional periodical journal «The Unity of Science»*. 2, 16–20 [in Ukrainian].
  2. Bukhbinder, V. A. (1986). Rabota nad leksikoy [Work on vocabulary] / Osnovy metodiki prepodavaniya inostrannykh yazykov [Fundamentals of methods of teaching foreign languages]. Kyiv: Vishcha shkola. 336 p. [in Russian].
  3. Gorodilova, G. G. (1969). K voprosu o razvitii rechevykh navykov i umeniy [To the question of the development of speech skills and abilities]. *Psychological and psycholinguistic problems of language proficiency and acquisition*. P. 17–26. [in Russian].
  4. Zakon Ukrayiny “Pro zahal’nu serednyu osvitu” [Law of Ukraine «On general secondary education»] (2001). *Osvita Ukrayiny: normatyvno-pravovi dokumenty*. Kyiv: Milenium. 126 s. [in Ukrainian].
  5. Martynova, R. Yu. (2012). Sutnist' i struktura protsesual'noyi intehratsiyi profesynoyi ta inshomovnoyi movlennyevoyi diyal'nosti [The essence and the structure of procedural integration of professional and foreign language speech activity]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Odesa. Vol. 4. P. 63–69. [in Ukrainian].
  6. Martynova, R. Yu. (2002). Systemic and communicative method of teaching foreign languages / Ukr. Patent. No. 48831. [in Ukrainian].
  7. Martynova, R. Yu. (2004). Tsilisna zahal'nometodychna model' navchannya inozemnykh mov: monohrafiya [Holistic methodological model of teaching foreign languages: monograph]. Kyiv : Vyshcha shkola [in Ukrainian].
  8. Frumkina, A. et al. (2020). Readiness of future teachers for integrated teaching of educational subjects in foreign language. *Revista Práxis Educacional*, [S.l.], v. 16, n. 38. P. 502–514, Mode of access: <http://periodicos2.uesb.br/index.php/praxis/article/view/6023> [in English.]
  9. Frumkina, A. (2021). Postmodern Principles in Integrated Teaching of Foreign Languages and Fine Arts to Primary Learners in the New Ukrainian School. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(4), 579–594. [in English.]
  10. Leontiev, A. A. (1981). *Psychology and the Language Learning Process*; edited by C.V.James. Oxford : Pergamon Press. 159 p. [in English.]
  11. Sokolov, A. N. (1972). *Inner Speech and Thought : monograph*. N. Y.: Plenum. 284 p. [in English].
-

A. L. FRUMKINA

*Ph.D. in Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
National University "Odesa Law Academy", Odesa, Ukraine
E-mail: frumkina@onua.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-2635-685X>*

PRACTICAL TRAINING OF FUTURE ART TEACHERS FOR TEACHING MAJOR SUBJECTS IN ENGLISH

The article is devoted to the problem of a comprehensive approach to the future teachers' training for English-language teaching activities in the conditions of the European integration of Ukraine. The research attention is focused on the preparation of future art teachers for teaching major subjects in English. In particular, the concept of «integrated teaching process of various disciplines» is analyzed and the phenomenon of «integrated teaching process of future art teachers for teaching a major subject in English» is specified. The main focus is paid to the integration of teaching such subjects as «Fine Arts» and «Foreign Language» as a means of mastering a professional discipline. Specific language operations, pre-speech actions and different speech activities for teaching a professional discipline in English are defined. A system of exercises for mastering the English language by future art teachers is presented. The system consists of three groups according to the educational stages. The first group includes exercises on mastering professional linguistic material in English at the linguistic and conceptual stage. Training at this stage involves perceiving and understanding the conceptual apparatus of the topic in major subject under study; independent interpretation of new concepts, their differentiation and normative use in speech. The second group includes exercises on mastering the subject content of the discipline «Fine Arts», which is taught in English, at the subject and speech stage. Training at this stage involves perception, understanding and analysis of the main content of the subject material presented in a foreign language. The third group includes exercises on training professional actions, which are executed in English, to apply the acquired professional knowledge in practice at the professional and activity stage. All exercises have a professional and creative meaning. Training at this stage focuses exclusively on the essence of the professional activity. The foreign language in this case only helps the major subject fulfilling the serving function.

Key words: training of future teachers, integrated education, fine arts, foreign language, system of exercises.